

УДК 327:341.71(48)(091)

DOI dx.doi.org/10.30970/vir.2018.44.0.9431

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ У СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ

Олександра Сагайдак, Маріанна Гладиш

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000, тел. (032) 2394-132,
e-mail: irds.dep.intrel@lnu.edu.ua, mgladysh@ukr.net*

Висвітлено історію формування дипломатичної служби Скандинавських країн (Швеції, Норвегії та Данії), її розвиток та особливості функціонування. Досліджено, що у Швеції дипломатичні представництва з'явилися ще за часів Середньовіччя і перші постійні шведські місії були створені у 1600-х роках в Нідерландах, Росії та Великобританії. Підкреслено, що серед держав Скандинавії Данія посідає особливе місце, історія її дипломатичної служби відрізняється від норвезької та шведської, оскільки лише з 1770 року був створений Департамент закордонних справ, перейменованій в Міністерство закордонних справ у 1848 році і впродовж своєї зовнішньополітичної діяльності Данія дотримувалась політики невтручання, проте не змогла уникнути війн з Англією та Швецією, у зв'язку з чим втратила контроль над Норвегією, яка перейшла до Швеції. Охарактеризовано післявоєнний період, що відзначився значним збільшенням кількості дипломатичних представництв країн Скандинавії. Розширилась участь Норвегії, Швеції та Данії у міжнародному співробітництві, в тому числі участь в діяльності ООН, Організації Економічного Співробітництва та Розвитку, Європейської Асоціації Вільної Торгівлі, НАТО та інших організаціях. Увагу зосереджено на особливій системі функціонування органів зовнішніх зносин цих країн, у зв'язку з чим аналіз дипломатичної та консульської служби країн Скандинавії є актуальним та має теоретичне та практичне значення. Розглянуто центральні та закордонні органи зовнішніх зносин країн Скандинавії, їх структуру та повноваження. Вказано, що Міністерство закордонних справ Норвегії керує 110 зарубіжними місіями та трьома підвідомчими організаціями, основними документами, які регулюють відносини, що виникають від час проходження дипломатичної та консульської служби є Конституція Королівства Норвегія від 17 травня 1814 року та Закон про дипломатичну службу від 1 вересня 2002 року. Підкреслено, що МЗС Швеції включає 94 місії закордоном, робота МЗС здійснюється рядом департаментів, а основними документами, які регулюють зовнішні зносини Швеції є Конституція Швеції, Регламент з інструкціями для шведських урядових установ, Регламент з інструкціями для дипломатичних представництв та Закон про привілеї та імунітети в деяких випадках. Висвітлено, що МЗС Данії керує 71 посольством та 405 почесними консульствами, а організація та функціонування системи впливає з структури Міністерства закордонних справ Данії, що складається з семи центрів та трьох функціональних підрозділів, зовнішня політика Королівства Данія регулюється Конституційний актом Данії від 1953 року, Законом про Комітет з питань зовнішньої політики, Закон про дипломатичні зносини Данії 1968 року та Закон про дипломатичну службу 1983 року.

Ключові слова: дипломатична служба; дипломатія; Скандинавські країни; органи зовнішніх зносин; Україна.

Скандинавія – історико-культурний регіон на півночі Європи, який складається з трьох країн: Норвегії, Швеції та Данії [16]. Деякі ресурси додатково включають в

поняття «Скандинавія», крім згаданих вище країн, Ісландію, Фарерські острови та Фінляндію (Marrham-Webster dictionary: «Скандинавія – Данія, Норвегія, Швеція – іноді включають Ісландію, Фарерські острови, Фінляндію» [14]. Oxford dictionaries: «Скандинавія – культурний регіон, який складається з Норвегії, Швеції та Данія, а також іноді з Ісландії, Фінляндії та Фарерських островів» [15]). Проте включення в поняття «Скандинавія» Фінляндії, Ісландії та Фарерських островів означає зближення його з поняттям «країни Північної Європи», що якраз включає всі ці країни. Тому в даному дослідженні розглядається Скандинавія у вузькому значенні, а саме такі країни Норвегія, Швеція та Данія. Ці країни є близькі не тільки географічно. Їх об'єднує і спільна історія. В часи Кальмарської унії Швеція та Норвегія були об'єднані під датською короною, а в 1814–1905 роках Норвегія було приєднана до Швеції. Народи цих країн легко розуміють один одного, є навіть вираз «говорити по-скандинавськи». Крім цього, державний устрій скандинавських країн має багато чого спільного: устрій всіх трьох країн заснований на принципах конституційної монархії та парламентської демократії. Головою держави є король, вищим органом законодавчої влади – парламент (в Норвегії – Стортинг, Швеції – Риксдаг, Данії – Фолькетинг), виконавчу владу король здійснює через уряд. Кожна країна має свою історію розвитку дипломатичної служби, що вплинуло на особливості сучасної дипломатії скандинавських країн.

Ведення урядом Швеції зовнішньої політики має достатньо довгу історію. З давніх часів держави направляли парламентарів одна одній. Якщо переговори пройшли успішно, парламентарі могли очікувати похвалу від короля. В іншому випадку вони могли бути покарані або навіть страчені. У Швеції дипломатичні місії з'явилися ще в часи Середньовіччя. Це могли бути окремі посланці або цілі представництва, які складались більше ніж зі ста учасників. У 1569 році Йоган III послав місію до Івана Грозного. Дипломати були стягнуті з возів, побиті, роздягнуті догола та виставлені на глузування людей. Багато з них потім померли в полоні. Поступово стало зрозуміло, що відносини між державами можна було б поліпшити, якщо врегулювати дипломатичні норми та гарантувати недоторканність та імунітет дипломатам [2].

Швеція традиційно мала міцне економічне та культурне співробітництво з Нідерландами та германськими країнами, наприклад в Ганзейський період через великі потоки торгівельних шляхів з та в Швецію. Впродовж 1600-х та 1700-х років Данія і Росія були ворогами Швеції через датсько-шведські та шведсько-російські війни. Саме багаточисленні мирні угоди з цими країнами і були першими міжнародними договорами Швеції.

Перші постійні шведські місії були створені у 1600-х роках в Нідерландах, Росії та Великобританії. Першим було посольство в Гаазі у 1614 році. Найстарішим, однак, є генеральне консульство в Гамбурзі, відкрите ще в 1570-ті роки, яке об'єднувало Швецію з континентом. Мережа постійних представництв росла повільно та нерівномірно. Паралельно з постійними представництвами була продовжена традиція переговорів наряду зі Стокгольма. Посли були особистими представниками короля в інших дворах. Представники шведського дворянського роду Оксеншерна зазвичай наймали дипломатів з простолюду. Густав III волів дипломатів-аристократів, так як вони мали кращий доступ до іноземних дворів. А з 1900 років серед дипломатів переважала знать.

Першим відомим постійним послом Швеції був Діонісій Беурраеус. Впродовж 1550–1561 років він був послом Швеції в Англії, саме він вів переговори щодо шлюбу Еріка XIV та Єлизавети I в Англії. За правління Йохана III (1568–1592) Швеція мала постійного посла в Польщі (Андерса Лорікса), проте з 1614 року Швеція мала більш постійні дипломатичні представництва в Нідерландах.

Посольство майже завжди очолювалось послом або повіреним в справах. З'являлись наступні титули глав місій, наприклад, посланник, резидент, агент та кореспондент. Останній посланник Швеції був розміщений в Преторії (Кейптаун). У зв'язку з санкціями проти режиму апартеїду, місія високого рівня не була розміщена в Південній Африці. Спочатку не було обов'язковим, щоб дипломати були громадянами репрезентованої держави. Швеція мала декілька іноземних дипломатів на службі. Голландець Гуго Гроцій, якого називають «батьком міжнародного права», був шведським послом у Парижі протягом десяти років в 1600-ті роки. З 1720 року послом міг бути тільки громадянин Швеції.

У 1791 році король Густав III створив Королівський кабінет по іноземній кореспонденції (Konungens kabinett för den utrikes brevväxlingen), який у 1840 році був перейменований в Міністерство закордонних справ. Цей Кабінет очолювався генеральним секретарем (kabinettssekreterare) [5]. Першим секретарем був назначений Арон Исаак Сілфверспаре.

У 1809 році в Швеції розпочались реформи конституційного характеру. Державний устрій Швеції став базуватись на чотирьох основних законах. Перший з них – закон про форму державного правління від 6 червня 1809 року, який встановлював нову форму правління – дуалістичну монархію, засновану на балансі влади. Згідно неї за Королем були закріплені значні привілеї в прийнятті рішень, в той час як за представницьким органом, Риксдагом – обмежені права по багатьом питанням. Вводиться посада міністра закордонних справ. Першим міністром був Ларс фон Енгестрем (1809–1824).

Закон 1809 року надав право ведення зовнішньої політики і королю. Згідно закону, міністр закордонних справ має тримати в курсі проблеми, що має важливе значення для відносин з тою чи іншою державою або міжнародною організацією. У зв'язку з реформою міністерств (Departementalreformen) 1840 року, Королівський кабінет був перейменований у Міністерство закордонних справ. Основною зміною було те, що міністр закордонних справ став главою міністерства. Першим «справжнім» міністром закордонних справ став Карл Фредерік Хохшільд [12].

У 1858 році Міністерство складалось з чотирьох відділів: політичне, економічне, консульське та канцелярське відомства. Після розпаду союзу з Норвегією у 1906 році, організація була змінена: тоді міністерство переїхало в палац Арвфурстена в Стокгольмі, і політичний відділ був усунений на декілька років, що охопили в тому числі і Першу світову війну. Це ускладнило і без того складну ситуацію впродовж війни, в результаті чого були здійснені організаційні зміни та міністерство стало складатись з таких відділів: політичний, правовий, торгівельний та відділ кадрів.

Цікавим доповненням від 1910-х років була прес-служба, яка підкреслювала важливість міжнародних зв'язків, в основному через газети. Нинішній вигляд прес-служба отримала вже у 1938 році. Відділ кадрів був реорганізований у 1963 році та змінений на Департамент адміністрування (administrativa avdelningen). Тим часом, основна функція управління була покладена на іноземні місії. У 1982 році на основі торгівельного відділу, був створений відділ зовнішньої торгівлі.

У 1996 році була здійснена велика реорганізація Міністерства закордонних справ. Тоді скасовувались відділи, а їхні функції були об'єднані в одну організацію. Також вводились спеціальні підрозділи для країн Африки, Америки, Азії та Європи. У 1997 році всі міністерства були об'єднані в один єдиний орган – Кабінет міністрів (Regeringskansliet). Злиття тривало достатньо довго, та МЗС діяло самостійно від Кабінету аж до 2007 року.

Після Першої світової війни, у 1921 році була заснована Консультативна рада для консультації між урядом та Риксдагом, а також щоб тримати опозицію в курсі питань

зовнішньої політики. Консультативна рада все ж не грала центральну роль, як вважалося, та у 1937 році була створена спеціальна парламентська комісія з іноземних справ. Міністерство закордонних справ було включене в державний апарат таким же чином, як і всі інші відомства. Ерік Льоннрот назвав міністра закордонних справ сполучною ланкою між урядом та його міністерствами [7].

Підвищена інтернаціоналізація після Другої світової війни та, зокрема, членство Швеції в ЄС, змінило ситуацію. Тепер всі міністерства ведуть власну зовнішню політику та включно з 1997 року всі повноваження зосередились під урядовими установами.

Існує поширена думка, що питання зовнішньої політики і політики безпеки не було основним завданням дипломатичної служби до останніх десятиліть, коли торговельні та консульські справи, а також співробітництво в цілях розвитку були основними завданнями. Насправді, консульські та торговельні питання були домінуючими з кінця 1800-х років до 1900-ті років. Робота консульств складалась в основному з вищезазначених справ у судноплаванні. В Північній Америці, однак, домінувало посередництво у передачі спадщини родичам іммігрантів зі Швеції.

У післявоєнний період дипломатична служба зазнала дуже швидкого розширення. У 1946 році в Швеції було 38 дипломатичних представництв та 11 оплачуваних консульств. Через деколонізацію з'явилося багато нових держав, і в першій половині 1960-х років кількість шведських посольств в Африці зросла від чотирьох до одинадцяти. У 1981 році Швеція мала історично найбільшу кількість іноземних представництв, разом 116, 26 з яких були консульствами [21].

Розпад Радянського союзу та Югославії, а також приєднання Швеції до ЄС призвели до відкриття багатьох нових місій. Але багато представництв та консульських установ були закриті в 1980-ті та 90-ті роки, в основному з економічних причин.

У 2002 році було 82 посольства, 10 консульств та 6 представництв або делегацій, разом 99 місій закордоном. В кінці 2011 року шведська іноземна організація включала 94 місії закордоном, в тому числі 81 посольство, 6 генеральних консульств та 7 представництв та делегацій. Основним їхнім завданням є представляти Швецію на міжнародних переговорах та сприяти зовнішній політиці та економічним інтересам.

Міністерство закордонних справ Норвегії було створене 7 червня 1905 року, в той самий день, що й розірвання унії зі Швецією. Постанова уряду від 7 червня 1905 року про створення окремого Міністерства закордонних справ розглядається як перший крок до організації зовнішньої політики Норвегії.

Так як розірвання унії не було ще визнане Швецією, Норвегія не могла відправити дипломатичних та консульських представників в інші країни. Лише 26 жовтня 1905 року, коли король Оскар II визнав Норвегію в якості незалежної держави, було створено шведсько-норвезькі дипломатичні місії та консульські представництва для захисту норвезьких інтересів за кордоном [1, с. 101].

Першим міністром закордонних справ було призначено Йоргена Льовланда, офіційно з 27 листопада 1905 року, але на практиці вже з 15 червня. Льовланд створив самостійне Міністерство закордонних справ Норвегії, яке складалось з департаменту дипломатичних справ та питань торгівлі. У своїй промові 26 жовтня 1905 року, Льовланд оголосив дві основні лінії, яких країні слід дотримуватись у своїй зовнішній політиці. «Завданням має бути неучасть в комбінаціях та альянсах, які здатні втягнути нас в військові авантюри... зберігати нейтралітет відносно політичних комбінацій між державами – це є зовнішньою політикою першочергової вартості». Тут Льовланд діяв правильно, слідуючи давній традиції неприйняття норвежцями міжнародної силової політики, яка тільки підсилалась після 1814 року, коли країна стала предметом суперечок між двома скандинавськими країнами. Щодо другої лінії зовнішньої політики,

Льовланд пояснював, що відносини, пов'язані з торгівлею та митними правилами представляють найважливіший інтерес для Норвегії, так як вона приймала участь в багатьох галузях економічної діяльності, в певному значенні живучи за рахунок експорту, а в іншому відношенні маючи потребу в імпорті. Льовланд виступав за той же політичний курс, який на століття раніше пропонував Томас Джефферсон для молодій американській державі: активна участь в міжнародних торговельних відносинах, але ніяких політичних союзів, які здатні втягнути країну в чужі війни. Наскільки глибоко вкоренилась ідея нейтралітету, стало очевидно в ході дебатів в Стортингу про бюджет зовнішньополітичного відомства зимою 1906 року [1, с. 102].

Після відділення Норвегія мала лише «мінімальну» зовнішньополітичну службу, яка складалась з декількох досвідчених дипломатів та консулів-норвежців, які раніше служили в Міністерстві закордонних справ Об'єднаного королівства. Існувала пропозиція про радикальне зменшення кількості дипломатичних представництв в Європі та збільшення кількості консульств. В результаті норвезьке зовнішньополітичне відомство більше працювало з питаннями торгівлі і морських перевезень. Характерною особливістю стала більша кількість почесних консулів – впливових представників ділового суспільства великих портових міст, які отримували престижне звання консулів, але не отримували за це ніякої плати, крім виплат зі сторони суднохідних компаній та комерційних фірм, які потребували їхні послуги. Менше ніж за десять років кількість таких консулів збільшилась до 600. Власне зовнішньополітична служба нараховувала всього чотирнадцять глав консульських установ і вісім глав дипломатичних представництв, з яких найбільш важливим був пост посланника Норвегії при дворі короля Великобританії [13].

У період після 26 жовтня 1905 року «тимчасовий уряд» Христианії робив все можливе щоб Норвегія була представлена у всіх важливих столицях. Відомий норвезький науковець Фрітьоф Нансен був відправлений в Копенгаген в якості надзвичайного посланника та повноважного міністра (*envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire*), в той час як він мав достатньо повноважень, щоб бути повіреним у справах (*chargé d'affaires*) в таких містах як: Стокгольм, Лондон, Париж, Берлін, Санкт-Петербург та Вашингтон. З 1906 до 1908 працював норвезьким послом в Лондоні [17].

Першою державою, з якою Норвегія вступила в дипломатичні відносини були Сполучені Штати Америки, де 6 листопада 1905 року норвезький повірений у справах Яльмар Крістіан Хауге отримав аудієнцію у держсекретаря Еліу Рут в Вашингтоні.

Нове Міністерство закордонних справ було достатньо малим. Персонал складався з двох глав агентств і дев'яти посадових осіб (секретарів), а також з офісних працівників. У перехідний період з червня по жовтень 1905 року, витрати Міністерства закордонних справ забезпечувались бюджетом Міністерства торгівлі та Міністерства з морських справ (у 1944 році було закрито та включене у Міністерство промислу та торгівлі) [1, с. 107].

Нове Міністерство закордонних справ взяло на себе створення всієї сфери компетенції зовнішньополітичного відділу, але 14 вересня 1905 року питання, пов'язані з морським страхуванням та оцінкою збитків від аварій, законодавством по судноплавству та мореплавством, були передані Міністерству торгівлі. З 28 вересня 1905 року питання про видачу злочинців та іншої міжнародної допомоги та законодавства по еміграції перебували у віданні Міністерства Юстиції. Питання про допомогу норвезьким громадянам (не морякам) з 11 червня 1906 року відносилось до Міністерства торгівлі. Велика частина відповідальності за організацію нового Міністерства закордонних справ та норвезької дипломатичної та консульської служби було покладено на Тора фон Діттена, який був найближчим радником Льовленда, та його секретарем. Він

запропонував організувати в міністерстві закордонних справ такі підрозділи: відділ управління, політичних питань та питань протоколу і відділ консульських та торговельних питань, а також незалежний архів [11].

Плани щодо остаточної організації дипломатичної та консульської служби були представлені у вигляді двох королівських резолюцій 14 листопада 1905 року. Пропозиція включала бюджет на період з 1 квітня 1906 року до 31 травня 1907 року. В цілому витрати на зовнішні справи склали 833 тисячі крон. Згідно оцінок міністерства, для задоволення інтересів Норвегії, необхідним було створення окремих шість дипломатичних місій в столицях Європи та Вашингтоні. Що стосується заробітної плати, міністрам пропонувалось 40 тисяч крон в рік, а секретарю – 10 тисяч крон в рік. Ці зарплати відповідали тим, що були в інших країнах, але були значно вищими за ті, що є в сучасному норвезькому суспільстві. Тим не менш, соціальні вимоги, які виставлялись дипломату, були вищі за ті, які виставлялись іншим офіційним особам. Зарплатня також не залежала від загального рівня заробітної плати в країні. Передбачалось, що дипломатична та консульська служба повинні були працювати в тісному зв'язку один з одним, і що дипломати та консули повинні були підтримувати та доповнювати один одного [20].

Після дебатів про бюджет 1906 року, Міністерство було розділене на два департаменти: Департамент з дипломатичних та політичних питань, який складався з двох відділень: адміністрація вітчизняних та закордонних служб, іноземних представництв в Норвегії і питання протоколу, а також відділення з політичних питань, територіальних проблем та проблем Арктики і міжнародного права. Також був організований Департамент з торговельних та консульських питань, який також складався з двох відділень: відділення з консульських обов'язків всередині країни та за межами Норвегії, питань міграції та морської справи, а також відділення зовнішньої торгівлі, судноплавства, транспорту, фінансових питань і господарства. Кожен департамент очолювався генеральним директором з двома або трьома помічниками.

У 1909 році було прийнято рішення об'єднати два департаменти під керівництвом одного генерального директора. Це пояснювалось прагненням більшого контролю над дипломатичною та консульською діяльністю закордоном. На практиці, два департаменти продовжували працювати окремо, що було затверджено королівським указом 14 червня 1912 року.

Перша світова війна була важкою, особливо для тих, хто вірив, що Норвегія може обійтись без зовнішньої політики. Захист політики нейтралітету виявився більш політичною, ніж військовою або правовою проблемою, і потребувало від Міністерства закордонних справ виконання нових завдань, які він не був готовий виконувати. Найбільші проблеми для політики нейтралітету створила зовнішня торгівля та судноплавство. Безпосереднім наслідком війни було збільшення обсягу роботи Міністерства закордонних справ. Впродовж першого року війни кількість вхідних листів і телеграм збільшилась втричі. Трудова діяльність настільки різко зросла, як ніхто і не передбачав.

У відповідь на нову ситуацію, з'явилась ціла низка тимчасових рішень. Ідея була в збільшенні кількості співробітників. Багато нових співробітників отримали лише тимчасову роботу, в Міністерстві закордонних справ вони були замасковані під «додаткових працівників». До кінця 1915 року, кількість співробітників збільшилась на 50 %. Міністерство закордонних справ було повністю укомплектоване протягом всієї війни. Новий офіс з експортного контролю був створений на тимчасовій основі у 1915 році, за яким слідувало створення управління з питань торгових договорів та митних угод у 1916 році. У рамках розвитку злиття дипломатичної та консульської

служби у 1917 році створено спільний підрозділ з питань управління двома службами [20].

Ще одним нововведенням було створення окремої прес-служби у 1920 році у тісній співпраці з норвезькою Асоціацією з преси. Нова прес-служба очолювалась прес-радником, з допомогою прес-секретаря, та несла відповідальність за операції закордоном, в яких взяли участь чотири «кореспонденти», розташовані в Лондоні, Парижі, Берліні та Вашингтоні.

Міністерство закордонних справ, дипломатичні та консульські служби були об'єднані в одну службу 7 липня 1922 року відповідно до «Закону про дипломатичну службу». Ця реформа була запропонована на зовнішньополітичній комісії у 1919 р. з ініціативи генерал-консула О. Сторм. З тих пір, не було ніяких формальних перешкод переходу посадових осіб з дипломатичної служби в консульську і навпаки. Тим часом була створена посада генерального секретаря Міністерства закордонних справ. Генеральний секретар також був головним радником міністра закордонних справ [10].

В Міністерстві закордонних справ було встановлено два нових відділення, під керівництвом генерального директора. До них відносились чотири офіси: адміністративний офіс, протокольний офіс, офіс зі справ успадкування і права та архів. Новий департамент закордонних справ та зовнішньої торгівлі, який був результатом досвіду після Першої світової війни у питанні взаємозалежності між зовнішньою політикою та зовнішньою торгівлею, складався з шести офісів. Ще одним нововведенням у 1922 році було створення окремої схеми рекрутингу для дипломатичної служби на основі щорічного набору стажерів. Вимогами для вступників були: бути випускниками університетів і три роки досвіду в галузі торгівлі або перевезення вантажу. Щоб бути прийнятим в якості стажера, кандидати проходили письмовий іспит під контролем міністерства. Період навчання тривав три роки, була запроваджена стипендія, для кандидатів, які не мали власних коштів, щоб розпочати дипломатичну службу. Приймальний комітет складався з представників дипломатичної служби та різних організацій в галузі торгівлі, судноплавства та промисловості.

Реформи 1922 року змінили дипломатичну службу як адміністративно, так і організаційно. У 1922 році МЗС мало 61 постійних та 20 тимчасових посад. Ніяке інше міністерство так стрімко не зросло за період від 1912 до 1922 років. У період з 1922 до 1927 роки, кількість співробітників Міністерства закордонних справ скоротилось на 27 посадових осіб. 18 іноземних представництв були зачинені. Реформа 1922 року підірвала також тим, що фінансування кандидатів були призупинене.

Поліпшення ситуації відбулось у 1934 році, коли дві посади генеральних директорів в Міністерстві закордонних справ були відновлені. Вперше у 1938 році генеральний директор очолив новостворений політичний департамент. Ситуація в міністерстві на початку Другої світової війни виглядала так само, як і у 1914 році – кількість робочих місць різко зросла, робоче навантаження стало значно більшим. Необхідно було створити ряд додаткових посад, так що наприкінці березня кількість співробітників Міністерства закордонних справ склала 119 осіб. У перші місяці 1940 року норвезька політика нейтралітету досягла критичної точки, і Норвегія у будь-який час могла потрапити у ситуацію, де була б залучена у війну. Ряд адміністративних заходів було прийнято протягом цього періоду, у тому числі плани евакуації архівів міністерства. Після окупації Німеччиною 9 квітня 1940 року, архів міністерства був перенесений до Швеції та розміщений в норвезькому посольстві в Стокгольмі. Король та уряд в свою чергу тимчасово розташувались в Трьомсо. Більша частина Міністерства закордонних справ була залишена в Осло. Ця частина міністерства на чолі з генеральним директором, продовжували свою діяльність протягом перших місяців німецької окупації [20].

7 червня 1940 року уряд Норвегії залишив Трьомсо та переїхав до Великобританії, пізніше за ним слідував весь персонал міністерства. Протягом літа 1940 року, Міністерство закордонних справ влаштувалось в Лондоні в якості уряду в вигнанні. Спочатку це був малий штат, який складався з семи осіб з міністром Хальфданом Кутом в Беркширі. Кількість співробітників МЗС поступово збільшувалась і наприкінці війни склала 72 особи. В кінці 1940 року міністерство переїхало в Лондон. Посаду міністра закордонних справ тоді зайняв Трюгве Лі.

Повоєнне Міністерство закордонних справ складалось з загального департаменту, в якому розглядались адміністративні питання, питання архіву, засобів зв'язку, листування та рахунків, політичного відділу, відділу торгівлі, відділу протоколу, прес-служби та консультації з політичної історії. 1 липня 1945 року Міністерство закордонних справ повернулось назад в Норвегії, після майже п'яти років у вигнанні. Новий період розпочався новими викликами та завданнями. Післявоєнний період характеризувався норвезькою участю у міжнародному співробітництві, як в глобальному, так і в регіональному та скандинавському рівнях. Багато питань, які раніше вирішувались на двосторонньому рівні, почали вирішуватись на багатосторонньому рівні. На додаток, Норвегія почала брати активну участь в діяльності ООН, а також економічному співробітництві з Організацією Європейського Економічного Співробітництва, пізніше Організацією Економічного Співробітництва та Розвитку, Європейською Асоціацією Вільної Торгівлі та військово-технічному співробітництві з НАТО. Згідно королівського указу 27 липня 1945 року була встановлена нова структура міністерства: міністерство було розділене на чотири департаменти, які склались з загального відділу, політичного відділу, відділу торгівлі та відділу врегулювання війни. Крім цього були відділ протоколу, прес-служба, один радник та консультант в сучасній політичній історії. Загальна кількість співробітників досягала 156 осіб. Також був створений Комітет по питанням експорту [9].

Ця структура залишалась незмінною протягом багатьох років, крім відділу врегулювання війни, який був закритий вже у 1948 році і його завдання були передані до інших відділів міністерства. У 1950 році було вирішено відкрити офіс культурного співробітництва з зарубіжними країнами. У 1954 всі юридичні питання перейшли під відомство юридичного відділу. Прес-служба перетворилась в окремий прес-відділ у 1961 році. У 1973 році офіс культурного співробітництва та прес-відділ перетворились в один департамент з питань преси та культури.

У післявоєнний період важливою стала співпраця з країнами, що розвиваються. У 1952 році був створений Фонд допомоги країнам що розвиваються. Перша угода про двосторонню допомогу була підписана в жовтні 1952 році між Індією, ООН і Норвегією. Наприкінці 1960 років стало ясно, що участь Норвегії в допомозі в цілях розвитку має бути збільшена і розширена на нові країни в Африці та Азії. Резолюція парламенту від 8 лютого 1962 року перетворила Фонд допомоги країнам що розвиваються в Норвезький фонд сприяння розвитку, який адміністративно знаходився під управлінням Міністерства закордонних справ. У 1968 році він був перетворений в NORAD – Норвезьке агентство по співробітництву в цілях розвитку, яке існувало автономно під МЗС [3].

З 1905 року норвезьке МЗС очолювали 27 різних міністрів закордонних справ. Найдовше посаду займав Халвард Ланге – 19 років (1946–1965). Деякі міністри займали посади декілька раз, наприклад Йохан Людвіг Мувінкель був міністром закордонних справ чотири рази.

13 грудня 1948 року вийшов новий закон про дипломатичну службу, який зафіксував організаційну та адміністративну структуру дипломатичної служби. Цей закон був

замінений 18 липня 1958 року, який у свою чергу був замінений 3 травня 2002 року. Міністерство закордонних справ зазнало значних змін в період 1988–1990. У 1988 році Департамент торгівлі та судноплавства був об'єднаний з Міністерством закордонних справ і у 1990 році теж саме сталося з Департаментом сприяння розвитку. Причиною цих двох злиттів була необхідність координації зовнішньої політики з політикою судноплавства та торгівлі і політики сприяння розвитку. Зі створення Департаменту торгівлі та промисловості у 1997 році, Міністерство закордонних справ знову зазнало змін, коли цей департамент був об'єднаний з колишнім Департаментом з питань промисловості та енергетики [20].

На даний момент, Норвегія має 101 дипломатичну місію, з них 85 посольств, 7 делегацій міжнародних організацій (ЄС, Ради Європи, ООН, НАТО, ОБСЄ, ЮНЕСКО, ОЕСР), 8 консульств та відділ посольства. Також Норвегія має 88 генеральних консульств та 277 почесних консульств закордоном.

Серед держав Скандинавії, Данія посідає особливе місце, яскраво відрізняючись від Норвегії та Швеції. В першу чергу із-за її положення – Данія знаходиться ближче до континенту, в неї завжди були тісніші зв'язки з країнами узбережжя Балтійського моря.

Встановлення абсолютної монархії в Данії у 1660 році надало королю можливість самостійно вести зовнішню політику. У 1670 центральний напрямок у веденні зовнішньої політики було доручено королівській раді (таємній раді), в той час як датська та німецька канцелярії працювали як адміністративні офіси, які мали відношення до внутрішньої та зовнішньої політики. З 1676 до 1779 року німецька канцелярія була відповідальна за всі справи, пов'язані з зовнішньополітичними зносинами.

24 грудня 1770 року, вірогідно за ініціативи датського державного діяча Йогана Фрідріха Струензе, який був головою таємної королівської ради, Департамент закордонних справ вперше став окремим відомством з одним міністром та кількома співробітниками у штабі. Завдяки міністерським реформам у 1848 році був перейменований в Міністерство закордонних справ Данії. До цього дипломатичні задачі, зазвичай, виконувались короткостроковими окремими місіями, проте ускладнення дипломатичних справ вимагало створення більшої організації. На додаток до питань, пов'язаних з зовнішньою політикою та політикою безпеки, до сфери відповідальності входили питання зовнішньої торгівлі та консульських послуг. За часів абсолютної монархії в Данії, провідну функціональну роль у зовнішній політиці Данії грав Комерцколегіум (Рада з торгівлі), створений у 1735 році, який був центральним виконавчим органом з питань комерції, морських та промислових справ. Проте у 1848 його функції були розподілені між двома новоствореними міністерствами: Міністерством закордонних справ та Міністерством внутрішніх справ [4].

У зовнішній політиці датський уряд дотримувався політики неутручання, під впливом Адреаса Бернсторфа, міністра закордонних справ Данії в 1773–1780, 1784–1797 роках. Він був також ініціатором приєднання Данії до антибританського союзу Росії, Данії та Швеції, який склався в 1779–1783 роках під час війни північноамериканських колоній за незалежність. Проводячи подвійну політику, Данія приєдналась у 1780 році до декларації Росії про військовий нейтралітет, яка була направлена на захист судноплавства нейтральних країн. Участь Данії в військовому нейтралітеті разом з Росією, Швецією та Прусією у 1800 призвела до відкритого нападу Англії на Данію, що завершилось миром, коли російський імператор відмовився від ліги нейтральних держав. Проте континентальна блокада Наполеона створила нову небезпеку для Данії. Щоб уникнути вторгнення Наполеона, Данія мусила продовжувати війну з Англією та Швецією. У 1814 році були підписані Кільські мирні договори, згідно яких Данія уступала Швеції Норвегію. Межі Данії були обмежені датським півостровом

та островами, герцогством Лауенбург та Голштинією. Згідно Віденського трактату датська корона, як власниця Гольштинії та Лауенбургу, був включена до складу Германського союзу [8].

1849 рік був важливим в історії Данії - була затверджена нова конституція королем Данії Фредеріком VII, яка проголошувала країну конституційною монархією та затверджувала парламент. Конституція розповсюджувалась як на королівство, так і на герцогство Шлезвіг.

З моменту прийняття нової датської Конституції у 1849 та впродовж Першої світової війни, інтерес до зовнішньої політики зріс між політиками датського Ригсдагу. У 1901 році було проведено ряд реформ. Почала складатись система парламентаризму. У 1915 році була прийнята нова конституція, яка надала жінкам право голови на виборах в Фолькетинг. У 1918 році Ісландія отримала незалежність як Королівство Ісландія, яке однак знаходилось в особистій унії з Данією. Для досягнення більшого впливу на міжнародній арені, у 1923 році було створено Комітет з питань зовнішньої політики. Робота комітету регулюється Конституційним актом Данії, який передбачає, що уряд відповідає за зовнішню політику Данію, проте він повинен консультиватись з комітетом з питань, які мають важливе значення для зовнішньої політики країни. Це стосувалось таких питань, як участь Данії у міжнародних військових операціях, питань політики безпеки на Близькому Сході і т.п. [19].

В вересні 1939 року Данія підписала договір про ненапад з нацистською Німеччиною та оголосила про свій нейтралітет, однак протягом наступного року Німеччина окупувала країни. Велику роботу під час Другої світової війни здійснив Генрік Кауфманн, який в той час був послом Данії в США. У 1941 році Кауфманн з власної ініціативи «від імені короля» підписав «Угоду про захист Гренландії», надаючи США право захищати Гренландію від німецького вторгнення. Ця угода була підписана держсекретарем США Корделлом Халлом та 7 червня 1941 року схвалена президентом США Франкліном Рузвельтом. Ця угода була також схвалена місцевою владою Гренландії, проте викликала обурення датського уряду, який оголосив угоду юридично недійсною. Кауфманн проігнорував реакцію уряду, заявивши, що у зв'язку з тим, що Данія окупована ворожою державою, датський уряд нездатний захищати національні інтереси. В свою чергу уряд звинуватив його в державній зраді та звільнив з посади. Кауфманн проігнорував і перше і друге. Позиція Кауфманна була підтримана датським генеральним консулом в США і датським послом в Ірані, ці дипломати були також звільнені зі своїх посад датським урядом. У відповідь Кауфманн закликав датських дипломатів у всьому світі не виконувати інструкцій Копенгагена. Після звільнення Данії від німецької окупації всі звинувачення проти Кауфманна були відкликані [6].

Під час Другої світової війни та окупації Датського королівства, Міністерство закордонних справ майже не мало повноважень на політичній арені, як і в більшості завойованих країн. 5 травня 1945 року Данія була звільнена британським військом.

Данія стала однією з держав-засновниць ООН та НАТО. Важливу роль в післявоєнному відновленні країни зіграла фінансова допомога США в розмірі 350 млн доларів. У 1952 році Данія допомагає створити Північну Раду. У 1953 році була прийнята, діюча до сих пір, конституція, яка замінила двопалатний парламент на однопалатний. У 1948 році самоуправління було введено на Фарерських островах, а в 1979 – в Гренландії. У 1960 році Данія була однією з країн-засновниць Європейської асоціації вільної торгівлі. Після розпаду СРСР, Данія була однією з перших, хто визнав незалежність трьох прибалтійських держав. Датські військові сили активно беруть участь в миротворчих місіях ООН та НАТО.

Після Другої світової війни і до сьогоднішнього дня, МЗС сприяє багатосторонньому співробітництву в рамках таких організацій як ООН, НАТО, ОЕСР, ЄС, СОТ та багато інших. Крім того, Міністерство регулює роботу посольств та представництв за кордоном під юрисдикцією головного офісу в Копенгагені. За даними 2015 року, Данія налічує 71 посольство закордоном. Почесних консульств, у тому числі генеральних консульств, консульств, віце-консульств та консалтингових агентств, нараховується 405 установ [18].

Висновки. Історія дипломатичної служби всіх трьох скандинавських країн має достатньо тісний зв'язок. Державні органи зовнішніх зносин королівств Норвегії, Швеції та Данії пройшли важкі випробування на шляху свого формування та досягли успіху. На даний час дипломатична та консульська служба країн Скандинавії є однією з найпотужніших в Європі та світі. Давню історію дипломатичної служби має Швеція. У Швеції дипломатичні представництва з'явилися ще за часів Середньовіччя. Перші постійні шведські місії були створені у 1600-х роках в Нідерландах, Росії та Великобританії. Перше посольство було в Гаазі у 1614 році. Мережа постійних представництв росла доволі повільно та нерівномірно. Міністерство закордонних справ було створене аж у 1840 році у зв'язку з реформою міністерств. Після розпаду союзу з Норвегією, організація МЗС була змінена.

Серед держав Скандинавії Данія посідає особливе місце, її історія дипломатичної служби відрізняється від норвезької та шведської. За часів абсолютної монархії зовнішню політику самостійно вів король. З 1770 року був створений Департамент закордонних справ, перейменований в Міністерство закордонних справ у 1848 році. Впродовж своєї зовнішньополітичної діяльності Данія дотримувалась політики неутрачання, проте не змогла уникнути війн з Англією та Швецією, у зв'язку з чим втратила контроль над Норвегією, яка перейшла до Швеції.

Саме з розірвання унії з Швецією розпочинається історія дипломатичної служби Норвегії та створення Міністерства закордонних справ у 1905 році. Першою державою, з якою Норвегія вступила в дипломатичні відносини були Сполучені Штати Америки. Норвезьке зовнішньополітичне відомство пройшло важкий шлях становлення. Спочатку воно працювало лише з питаннями торгівлі та морських перевезень, та і по складу персоналу було достатньо малим. Проте за діяльності першого міністра закордонних справ Льовленда, МЗС зазнало великих змін. Воно було розділене на два департаменти: Департамент з дипломатичних та політичних питань та Департамент з торгівельних та консульських питань.

Під час Першої світової війни всі країни Скандинавії оголосили нейтралітет від участі. Роки війни були важкими для цих країн. Особливо для новоствореного Міністерства закордонних справ Норвегії. Події спричинили збільшення кількості співробітників та необхідності реформування самого міністерства. Певних змін зазнало і Міністерство закордонних справ Швеції.

Під час Другої світової війни Норвегія, Швеція та Данія теж оголосили про нейтралітет. Проте нейтралітет Швеції все ж схилився на користь Німеччини, Швеція надавала Німеччині всілякі привілеї і йшла на поступки німецькій стороні. Саме завдяки такій нейтральній політиці Швеція змогла достатньо легко перенести військовий період.

Зовсім інша доля дісталась Норвегії та Данії. Оголошення про нейтралітет не зупинило окупації цих країн Німеччиною у 1940 році. Частина міністерства Норвегії була перенесена до Швеції, потім до Великобританії, поки не повернулось з вигнання у 1945 році. Датський уряд ж знаходився під німецькою окупацією до звільнення британським військом у 1945 році.

Післявоєнний період характеризувався значним збільшенням кількості дипломатичних представництв країн Скандинавії. Розширилась участь Норвегії, Швеції та Данії у міжнародному співробітництві, в тому числі участь в діяльності ООН, Організації Економічного Співробітництва та Розвитку, Європейської Асоціації Вільної Торгівлі, НАТО та інших організаціях.

Міністерство закордонних справ Норвегії керує 110 зарубіжними місіями та трьома підвідомчими організаціями: Норвезьке агентство по співробітництву в цілях розвитку, норвезький «Корпус миру» та інвестиційний фонд розвитку країни Norsfund. На даний час керівництво МЗС Норвегії здійснюється міністром закордонних справ Бьорге Бренде (з 16 жовтня 2013 року). Міністерство складається з таких установ як: Секретаріат міністра закордонних справ, Секретаріат Європейської Економічної Зони та Європейського Союзу, Центральне управління, Прес-офіс, Департамент з Європейських справ та торгівельної політики, Департамент з політики безпеки Крайньої Півночі, Департамент з регіональних питань та розвитку, Департамент з ООН та гуманітарних питань, Департамент з питань економіки та розвитку, Департамент з правових питань, Департамент з питань культури та протоколу, Департамент людських та фінансових ресурсів, Департамент з питань обслуговування, кожен з яких має окремі функції та зони відповідальності.

Основними документами, які регулюють відносини, що виникають від час проходження дипломатичної та консульської служби є Конституція Королівства Норвегія від 17 травня 1814 року та Закон про дипломатичну службу від 1 вересня 2002 року.

Що стосується Швеції, на даний час МЗС включає 94 місії закордоном, керівництво здійснюється міністром закордонних справ Марго Вальстрьом (з 3 жовтня 2014 року). Робота МЗС здійснюється рядом департаментів. Є департаменти, які відповідають за певний географічний регіон: африканський департамент, американський департамент, азійсько-тихоокеанський департамент, департамент Європейського Союзу, департамент Східної Європи та Центральної Азії, департамент Близького Сходу та Північної Африки. Функціональними департаментами є: департамент Європейський кореспондент, департамент з міжнародного права, прав людини та договірної права, департамент по просуванню інтересів та розвитку єдиного ринку ЄС, департамент міжнародної торгівлі, комунікаційний департамент, департамент консульських справ та цивільного права, департамент багатостороннього співробітництва з метою розвитку, департамент з питань роззброєння та нерозповсюдження зброї, департамент з питань протоколу, департамент з управління співробітництва з метою розвитку, департамент політики безпеки. Інші департаменти: валютно-фінансовий департамент, департамент забезпечення нерухомістю та логістики, департамент людських ресурсів, відділ планування персоналу, безпековий департамент, управління посланників в Стокгольмі, директор по юридичним питанням, юридичний секретаріат, рада з закордонних справ. Крім того, Міністерство закордонних справ здійснює свою діяльність безпосередньо через підвідомчі йому державні агентства: Шведська національна гарантійна рада експортних кредитів, Академія ім. Фолке Бернадотте, Шведська національна інспекція з оборонної продукції та продукції подвійного призначення, Шведська національна рада по торгівлі, Міграційна служба Швеції, Північний Африканський інститут, Шведська рада з акредитації та оцінки відповідності, Шведське агентство міжнародного розвитку та співробітництва, Шведський інститут та Шведська торгівельна та інвестиційна рада.

Основними документами, які регулюють зовнішні зносини Швеції є Конституція Швеції, Регламент з інструкціями для шведських урядових установ, Регламент з

інструкціями для дипломатичних представництв та Закон про привілеї та імунітети в деяких випадках.

МЗС Даніє керує 71 посольством та 405 почесних консульствами. Керівництво Міністерством закордонних справ Королівства Данія здійснюється міністром закордонних справ Крістіаном Єнсеном (з 28 червня 2015 року).

Організація та функціонування системи впливає з структури Міністерства закордонних справ Данії. Міністерство закордонних справ Данії складається з семи центрів та трьох функціональних підрозділів: Центр глобальної політики та безпеки, Центр країн Європи та Північної Америки, Центр з глобального розвитку та співробітництва, Торговельна рада, Центр консульських послуг та публічної дипломатії, Центр юридичної служби, Центр ресурсів та операцій, Підрозділ управління, Протокольний підрозділ та Підрозділ з оцінки.

Зовнішня політика Королівства Данія регулюється Конституційний актом Данії від 1953 року, Законом про Комітет з питань зовнішньої політики, Закон про дипломатичні зносини Данії 1968 року та Закон про дипломатичну службу 1983 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Улав Ристе. История внешней политики Норвегии. – Москва : Весь мир, 2003. – 416 с.
2. Шведское посольство в Московию 1569–1572 гг. Г. М. Коваленко. Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2015. – № 2. – С. 32–35 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.unn.ru/pages/e-library/vestnik/19931778_2015-2unicode/04.pdf
3. 50 år med Norad. Historie. Om Norad [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.norad.no/no/om-norad/historie>.
4. Baltic Connections. Archival Guide to the Maritime Relations of the Countries around the Baltic Sea (including The Netherlands) 1450-1800. Lennart Bes, Edda Frankot, Hanno Brand. BRILL, 2007. Volume 1. P. 42.
5. Britt-Marie Mattsson. Svensk utrikespolitik – från världssamvete till medgörlig lagspelare. – Bokförlaget Forum, 2010. – S. 326.
6. Danmarks uafhængige udenrigstjeneste 1940-1945 af Bo Lidegaard. Historisk Tidsskrift. [Електронний ресурс] – Режим доступа : http://www.historisktidsskrift.dk/summary/97_41.html.
7. Förordning (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet. Svensk författningssamling. Lagar. Sveriges Riksdag. [Електронний ресурс] – Режим доступа : https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskförfattningssamling/Forordning-19961515-med-ins_sfs-1996-1515/.
8. Kommercekollegiet. Gyldendal Den Store Danske. [Електронний ресурс] – Режим доступа: http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Samfund/Centraladministrationen/Kommercekollegiet.
9. Lars-Erik Vaale. Dommen til døden. Dødsstraffen i Norge 1945–50. – Oslo: Pax Forlag A/S, 2004. – S. 207.
10. Lov om utenrikstjenesten (utenrikstjenesteloven). Lovdata [Електронний ресурс] – Режим доступа : <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2015-02-13-9>.
11. Magne Skodvin. Sjøfartsdepartementet. Store norske leksikon [Електронний ресурс] – Режим доступа : <https://snl.no/Sj%C3%B8fartsdepartementet>.
12. Regeringsformen. Riksarkivet [Електронний ресурс] – Режим доступа : <https://riksarkivet.se/regeringsformen>.
13. Roald Berg. Jørgen Løvland. Norsk biografisk leksikon [Електронний ресурс] – Режим доступа : https://nbl.snl.no/J%C3%B8rgen_L%C3%B8vland.
14. Scandinavia. Merriam-Webster dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступа : <http://www.merriam-webster.com/dictionary/scandinavia>.
15. Scandinavia. Oxford Dictionaries [Електронний ресурс] – Режим доступа : <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/scandinavia>.

16. Scandinavia. Region, Northern Europe. Encyclopedia Britannica [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.britannica.com/place/Scandinavia>.
17. Sørensen Øystein. Fridtjof Nansen Ø mannen og myten. – Oslo : Universitetsforlaget, 1993. – S. 92–95.
18. The Danish Ministry of Foreign Affairs. Copenhagen-Portal [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.copenhagenet.dk/cph-map/cph-um.asp>.
19. Udenrigspolitikken indtil Wienerkongressen. Danmarks Historien [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://danmarkshistorien.dk/historiske-perioder/den-ynge-enevalde-1784-1848/udenrigspolitikken-indtil-wienerkongressen/>.
20. Utenriksdepartementets historie. Regjeringen.no [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/utenriksdepartementets-historie/id105584/>.
21. Utrikesförvaltning i världsklass. Slutbetänkande av Utrikesförvaltningsutredningen. Stockholm 2011. – P. 82–85.

Стаття надійшла до редколегії 10.06.2018

Прийнята до друку 01.09.2018

FORMATION AND DEVELOPMENT OF DIPLOMATIC SERVICE IN SCANDINAVIAN COUNTRIES

Oleksandra Sagaidak, Marianna Gladysch

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000, tel. (032) 2394132,
e-mail: irds.dep.intrel@lnu.edu.ua, mgladysh@ukr.net*

The history of the formation of the diplomatic service of the Scandinavian countries (Sweden, Norway and Denmark), its development and features of functioning are highlighted in the article. It is investigated that the Swedish diplomatic representatives appeared during the Middle Ages and the first permanent Swedish missions were created in the 1600's in the Netherlands, Russia and the UK. It is emphasized that among the Scandinavian countries Denmark has a special place, the history of its diplomatic service is different from the Norwegian and Swedish ones since only created in 1770 the Department of Foreign Affairs and in 1848 it was renamed to the Ministry of Foreign Affairs. In its foreign policy Denmark followed the policy of non-interference, however, it could not avoid wars with England and Sweden, in consequence of which it lost control over Norway, which became the part of Sweden. The post-war period was characterized by a significant increase in the number of diplomatic missions in the Scandinavian countries. There was increased participation of Norway, Sweden and Denmark in international cooperation, including participation in the activities of the UN, the Organization for Economic Co-operation and Development, the European Free Trade Association, NATO and other organizations. Attention is focused on the special system of functioning of the foreign affairs bodies of these countries, in connection with which the analysis of the diplomatic and consular service of the Scandinavian countries is relevant and of a theoretical and practical importance. The central and foreign bodies of the foreign relations of the Scandinavian countries, their structure and powers are considered. It is indicated that the Ministry of Foreign Affairs of Norway manages 110 foreign missions and three subordinate organizations, the main documents regulating the diplomatic and consular service are the Constitution of Norway (17 May 1814) and the Law on Diplomatic Service (1 September 2002). It is specified that the Foreign Ministry of Sweden includes 94 missions abroad and the main documents that define foreign policy of Sweden are the Constitution of the Kingdom of Sweden, Rules of Instructions for Swedish government agencies, Regulation of guidelines for diplomatic missions and Law on privileges and immunities. Ministry of Foreign Affairs of Denmark manages 71 Embassy and 405 honorary consulates, and the organization and functioning of the Ministry of Foreign Affairs of Denmark consists of seven centers and three functional units, the foreign policy of the Kingdom of Denmark is regulated by

the Constitutional Act of Denmark (1953), Act of the Foreign Policy Committee, the Danish Diplomatic Relations Act (1968) and the Diplomatic Service Act (1983).

Key words: diplomatic service; diplomacy; Scandinavian countries; bodies of foreign relations; Ukraine.